

держави, повинні бути в компетенції конкретного органу державної влади (органу місцевого самоврядування, яким законом надано повноваження органу виконавчої влади). Саме останній і виступає позивачем у таких справах. У цьому зв'язку, небезспірними слід вважати доповнення, внесені Законом України № 5288 від 18 вересня 2012 р., в ч. 2 ст. 45 ЦПК (друге речення абз. 2), які закріпили можливість набуття прокурором, що звернувся до суду в інтересах держави, статусу позивача (у разі відсутності органу уповноваженого державою здійснювати відповідні функції у спірних відносинах або відсутності у такого органу повноважень щодо звернення до суду).

Оцінюючи зміни, запроваджені Законами України № 4176-VI від 20 грудня 2011 р. та № 5288 від 18 вересня 2012 р. до ст. 45 ЦПК, слід наголосити на їх позитивному значенні для правозастосування. Проте, їх системний аналіз дає підстави висувати, що процедура реалізації прокурором конституційної функції представництва інтересів громадянина або держави в цивільному судочинстві потребує подальшого вдосконалення.

Донець О.В.,
ДУ "Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого",
к.ю.н., асистент кафедри екологічного права

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛІ ІСТОРИКО–КУЛЬТУРНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Інститут права власності на природні ресурси належить до одного з основних інститутів екологічного права. Поняття права власності було розроблено ще за часів Римської імперії і визначалось як *Dominium* – синонім *Proprietas* у понятійному відношенні: загальне правове панування особи над матеріальною річчю. Природні ресурси України є власністю народу України (ст. 4 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища" від 25 червня 1991 року, за № 1264-XII). Особливе місце серед природних ресурсів, що можуть перебувати у власності, займає земля – основне національне багатство, яке перебуває під особливою охороною держави.

За радянських часів земля за законом була об'єктом права виключної державної власності. Із початком земельної реформи земельні відносини зазнали значних змін. Земельний кодекс 1992 року скасував монополію державної власності на землю. А із прийняттям Конституції України і Земельного кодексу України 2001 року право державної власності втратило своє домінуюче положення в сучасному земельному законодавстві, але і досить

займає суттєві позиції (особливо по деяким категоріям земель). Так, станом на 2010 рік, у державній власності перебуває 29246,5 тис. га чи 48,5% усіх земель нашої держави.

Самостійною категорією земель, що може перебувати у державній, комунальній та приватній власності є землі історико-культурного призначення (ст. 19, ч. 1 ст. 54 Земельного кодексу України: Закон України від 25 жовтня 2001 року, за № 2768-III). Існуючі наукові дослідження, які присвячені проблематиці права власності на землі історико-культурного призначення, носять дещо фрагментарний характер, що і зумовило розгляд деяких аспектів державної власності на відповідні землі.

Право державної власності на землю, на що звертає увагу М.В. Шульга, може розглядатися у двох аспектах: як сукупність установлених державою обов'язкових правил поведінки (норм права), якими повинні регулюватися відносини державної власності на землю (право державної власності на землю в об'єктивному значенні), і як суб'єктивне право держави, що здійснює свої повноваження щодо володіння, користування та розпорядження землею (право державної власності на землю в суб'єктивному значенні).

У відповідності до ч. 1 ст. 84 ЗК України "у державній власності перебувають усі землі України, крім земель комунальної та приватної власності." Право державної власності на землю набувається і реалізується державою в особі Кабінету Міністрів України, Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських, районних державних адміністрацій та державних органів приватизації відповідно до закону (ст. ст. 13, 16, 17 та ч. 2 ст. 84 ЗК України). Потрібно відмітити, що органи державної влади не є суб'єктами права власності, оскільки вони діють від імені та в інтересах держави в цілому, єдиним джерелом влади та носієм суверенітету в якій є народ. Отже, суб'єктом права державної власності на землі є держава, яка реалізує це право через відповідні органи державної влади (ст. 5 ЗУ "Про розмежування земель державної та комунальної власності" від 5 лютого 2004 року, за № 1457-IV).

У більшості випадків, коли йдеться про суб'єктивне право власності на землю, мова йде власне не про "землю", а про "земельну ділянку", оскільки лише остання може бути об'єктом права власності. Тобто об'єктом яким можна володіти, користуватися та розпоряджатися. А за Цивільним кодексом земельна ділянка набуває статусу речі, нерухомого майна (ст. ст. 179, 181).

Таким чином, об'єктом права власності на землі історико-культурного призначення є розташована над надрами частина

земної поверхні, що є основою ландшафту, має певне місце розташування, установлені межі місцезнаходження, а за своїм основним цільовим призначенням віднесена до категорії земель історико-культурного призначення.

В доктрині науки земельного права існує думка, що власність на землі історико-культурного призначення в значній мірі залежить від власності на нерухомі об'єкти культурної спадщини. Особливість яких полягає у їх прив'язки до землі. Тобто такий об'єкт не може бути перенесений на інше місце без втрати його цінності з археологічного, естетичного, етнологічного, історичного, архітектурного, мистецького, наукового чи художнього погляду та збереження своєї автентичності (ст. 1 Закону України "Про охорону культурної спадщини" від 8 червня 2000 року, за № 1805-III (Далі – Закон).

Згідно з ч. 1 ст. 17 Закону пам'ятка, крім пам'ятки археології, може перебувати у державній, комунальній або приватній власності. Суб'єкти права власності на пам'ятку визначаються згідно із Законом. Усі пам'ятки археології, в тому числі ті, що знаходяться під водою, включаючи пов'язані з ними рухомі предмети, є держаною власністю. Землі, на яких розташовані пам'ятки археології, перебувають у державній власності або вилучаються (викупувються) у державну власність в установленому законом порядку, за винятком земельних ділянок, на яких розташовуються пам'ятки археології – поля давніх битв (ч. 4 ст. 17 Закону).

Із метою розмежування земель державної та комунальної власності у ч. 3 та 4 ст. 84 ЗК України закріплено перелік земель, що не можуть бути передані до комунальної або приватної власності. Частково у ньому знайшли своє відображення й землі історико-культурного призначення. А саме, у відповідності до п. "в" ч. 3 зазначеної статті, до земель державної власності, які не можуть передаватися до комунальної власності, належать землі під об'єктами природно-заповідного фонду та історико-культурними об'єктами, що мають національне та загальнодержавне значення.

До земель державної власності, які не можуть передаватися у приватну власність, належать землі під об'єктами природно-заповідного фонду, історико-культурного та оздоровчого призначення, що мають особливу екологічну, оздоровчу, наукову, естетичну та історико-культурну цінність, якщо інше не передбачено законом (п. "г" ч. 4 ст. 84 ЗК України).

Проаналізуємо вищенаведені норми ЗК України.

Згідно до чинного законодавства, пам'ятка, крім пам'ятки археології, може перебувати у державній, комунальній або приватній власності (ст. 17 Закону). Отже і пам'ятки національного

значення (за винятком археологічних) також можуть перебувати у всіх трьох формах власності. Що доводить ч. 1 ст. 18 Закону: "пам'ятка національного значення, що перебуває у державній чи комунальній власності і потребує спеціального режиму охорони, може надаватися у користування за погодженням з центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини." Але, землі зайняті такими об'єктами, згідно до п. "в" ч. 3 ст. 84 ЗК України не можуть передаватися до земель комунальної власності. За даних обставин виникає ситуація подвійної власності. Тобто може скластися ситуація, за якою пам'ятка національного значення перебуває у комунальній власності, а відповідна земельна ділянка – у державній. Подібний стан речей вважається неприйнятним і вимагає відповідних змін на законодавчому рівні.

Таким чином, виключно у державній власності перебувають землі історико-культурного призначення під:

- 1) пам'ятками археології, за винятком земельних ділянок, на яких розташовуються пам'ятки археології – поля давніх битв;
- 2) історико-культурними об'єктами, що мають національне значення.

Сгоров Є.С.,
м.н.с. НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України

НОРМУВАННЯ ПРАЦІ: ВСТАНОВЛЕННЯ, ПЕРЕГЛЯД ТА ЗМІНА НОРМ ПРАЦІ

Нормування праці – один з найважливіших факторів його організації.

Проблеми правового регулювання нормування праці є актуальними завжди. Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 1995 р. № 197 "Про заходи поліпшення нормування праці в народному господарстві", Постановою Міністерства праці України від 19 травня 1995 р. № 2 затверджено Рекомендації щодо нормування праці в галузях народного господарства.

Відповідно до п. 1.1 цих Рекомендацій нормування праці є складовою частиною (функцією) управління виробництвом і включає визначення необхідних витрат праці на виконання робіт окремими робітниками та встановлення на цій основі норм праці. Необхідними визнаються витрати, відповідні ефективному для конкретних умов виробництва використанню трудових та матеріальних ресурсів в умовах дотримання науково обґрунтованих режимів праці та відпочинку.

Стаття 85 КЗпП України до числа головних факторів, які служать підставою для встановлення та періодичного перегляду